

*To my own little queen Ida*  
*Dad*



## PROLOG

Hun ser på arret i spejlet og væmmes. Det trækker sig henover hendes pande, ned på kinden og spreder mørket ud i hende som altid, når spejlet ser på hende. Får hende til endnu engang at mærke den frosne jord komme flyvende op mod sin krop og til næsten fysisk igen at føle smerten, da de mødes. Smerten og mørket, der fulgte af springet mod himlen og aldrig vil forlade hende igen. Som ikke engang alkoholen kunne fjerne for alvor i den tid, hvor hun forsøgte at bruge den som værn. Den tid, hvor faldet også drænedede alt andet ud af hendes liv.

Så ser hun på brysterne, der er sunket ind til nyttesløse poser af hud, med brystvorterne skrumpet af bare mangel på mening. På armen med det andet store ar og på benet, der bare er forvredet, for tyndt og fortabt. Det gør ikke mørket mindre, og i et kort øjeblik ville hun ønske, at hun stadig kunne bruge alkoholen til i det mindste at dæmpe den kulde i hjertet, mørket fører med sig.

Hun ser på sit skød. Det er dækket af glinsende hår så sorte, som stod de i ledtog med det selv samme mørke derinde bagved den åbning, der i stedet burde føre mod selve livets lys. Men ikke for hende. Aldrig igen skal hendes mave blomstre og spænde sig ud, fyldt med fremtid og håb. Slap skal den hænge på hende som en tåbelig byrde, der bare skal fyldes og tømmes og fyldes og tømmes, mens hun venter på ingenting. Ingenting.

Men for ham er det åbenbart anderledes.

Det ved hun nu. Fra telefonen i går.

Bag det slørede vindue i det lille toiletrum kan hun se den arktiske morgen begynde at sende sit blåhvide lys ind over isen og sneen. Det første lys efter vinterens uendelige nat. Forårets lykkelige budbringer.

Hun føler det som en ækel laser mod øjnene. Hun har ikke brug for forårets sol og alle årstidens løfter om et nyt liv. Under vinterens sorte kappe kan hun i det mindste føle sig uset. Gemme sig for øjnene omkring hende og al deres bekymrede slør. Slippe for at blive set, kendt og talt til. Slippe for umulige håb.

Med lyset bliver alting for tungt.

Hun har jo ikke noget at sige. Hvad skulle hun vel have at sige til dem, hvis liv først lige er begyndt, når hendes eget er stoppet for lang tid siden? Stoppet midt i et hvirvlende spring af glæde mod himlen. Hvordan skal hun holde ud at se på alle de nyforelskede, som foråret altid bringer med sig, når hendes egen kærlighed forsvandt i et fortærende mørke? Prisen for at tro, man kan gå i luften, når man bare er ung, forelsket og fyldt med nyt liv.

Når hun ser ham for sig nu, er det altid med ryggen til. På vej væk. Tabt i livet og borte for altid.

Alligevel er han blevet inde i hende og har aldrig levnet plads for nogen anden mand. Blevet der sammen med tomheden, mørket og sorgen. Alt det der alligevel aldrig vil forsvinde, før lyset slukkes for altid.

Da hun har klædt sig på, står hun og ser ud af vinduet. Mellem husene kan hun se ned til det frosne hav, der er lige så hvidt som jorden udenfor. Og lige så fladt. Der ligger en rullende dis derude, hvor isen er ved at bryde op og åbne for havets døninger. Snart kommer hvalerne. Hele hendes folks mening med livet. Og grunden til valget af det bosted, hun engang syntes var det smukkeste i verden. Især om foråret, når lyset brød frem, kærulden blomstrede, og søerne glimtede som blå diamanter i tundraen. Nu gør foråret hende kun ondt.

Hun går hen til forældrenes soveværelse. Hun kan høre sin far snorke derinde og står lidt med hånden på døren. Så slipper hun igen, lister tilbage til badeværelset, finder en indtørret læbestift frem og skriver på spejlet. Bogstaverne er store og klodsede og fylder hele glasfladen. Men de dækker for arret derinde.

Bagefter smider hun læbestiften i tørklosettet.

Ude i entreen finder hun sin lange, forede parka frem og stryger den let over pelskraven, mens hun trækker den over hove-

det. Så tager hun kamikkerne på, åbner døren så stille, hun kan, og lister ud i sneens verden.

Der er kun lys i et enkelt af husene, og hun trækker ind i mørket og håber, der ikke er nogen øjne derinde, der ser hende, mens hun passerer på vejen ned mod isfoden. Der nede stopper hun et øjeblik, vender sig om og ser på de mange små træhuse, der strækker sig i ulige rækker ind i landet. Over dem er der stadig stjerner på himlen, selv om lyset så småt er ved at tage over ude mod øst. Hun kender hvert eneste af de mennesker, der ligger derinde i husene og sover.

Alt er så stille nu, og hun mærker tårerne presse, mens hun drejer sig og sætter foden ud på isen. Så tager hun det første skridt, og lidt efter er hun ude, hvor morgendisens hyller alt i en hvid tåge, mens verden omkring hende bliver formløs. Hun kan lugte havet og mærke fødderne begynde at duve med de dønninger, der ruller ind under isen. Lidt efter kommer de første sprækker, disen omkring hende bliver tyndere og lyden af havet stærkere.

Der nede mente hendes forfædre, at Havets Moder boede, og at det var fra hendes lange hår, grundlaget for alt liv udsprang. I form af sæler og hvaler, fisk og fugle, bjørne og rensdyr og alle de andre gode fangstdyr, der sikrede menneskene livet i den arktiske verden på trods af dens kulde, vintermørke og gølge jord. Men når menneskene ikke skønnede nok på livets gaver, blev håret så filtret på Havets Moder, at fangstdyrene sad fast og ikke kunne slippe op til jægerne, og nøden bredte sig i verden. Så måtte åndemaneren rejse til havets bund og rede hendes hår, så dyrene atter kunne sættes fri og folde livets glæde ud mellem menneskene igen.

Hun standser, da den første is brækker under hendes fod. Der går hul i disen, og himlen bag den åbner sig med en orange lysstribe som en linje i horisonten. Hun ser på den og ved, det vil blive en smuk dag.

Så knytter hun hænderne, tager en dyb indånding og hvisker mod havet:

„Nu er det mig, der trænger til din hjælp. Nu er det dig, der må rede mit hår.“

Så træder hun det afgørende skridt frem, og hendes krop bliver til en skygge over isen.

Det sidste, hun ser, mens det frosne vand bryder sammen under hendes vægt, er et flammende nordlys på himlen.

Så tager ishavet hende i sin favn.

## *Barrow, Alaska, 2002*

*Lige nu er det aften, og mørket har dette mærkelige skær af hvidt og blått i sig, som kommer fra himlens spejl i sneen. Det lægger sig helt ud til verdens ende, hvor også det forsvinder bag horisonten, ligesom alt andet i livet.*

*For sådan er aftnerne sidst på vinteren her oppe i Barrow i det nordligste Alaska, hvor jeg har boet de sidste 17 år. I de bedste vinternætter spreder nordlyset endda sin bølgende farvekappe ud over det hele, mens et glasagtigt skær af grønt bryder den violette baggrund og sænker sig som stjernesøvn over tundraen. Om det siger inuits legender, at det er nattens sjæle, der spiller bold over himlens bue med de afdødes kranier. Og de siger også, at hvis man fløjter efter nordlyset, så tager det en.*

*Men i aftes var de der ikke, nordlysene. Det var Amaroq til gengæld. Han og konen kom over med deres yngste knægt og fik en kop kaffe, mens vi som sædvanlig vendte hele den arktiske verdenssituation. Fra Alaska over Canada til Grønland. Den verden, der bandt os sammen for 20 år siden og gør det den dag i dag. Vores ungdoms jagtmark og vort voksenlivs ly.*

*Så dykker vi ned i fortiden, Amaroq og jeg. Sejler gennem vores historie som fugle i luften, der med det blotte vink af vingerne fortæller hinanden, hvad vej turen skal gå, og hvad der bærer op og ned i luftens legende strømme. Og undervejs hilser vi som altid gerne på alle vennerne fra dengang, udveksler de sidste nyheder om deres liv og helbred, deres børn og kvinder. Mindes og savner.*

*Det sker også, at han spørger til bogen. Men så bliver han forsigtig i stemmen, og der kommer ligesom en skyhed imellem os, vi ikke har brug for. Som om han godt ved, der er noget, jeg ikke tør spørge ham om.*

*Vi nåede langt omkring i aftes, inden konen begyndte at kalde på ham og knægten, og kampen med vinterovertøjet i den lille entre blev til*

lyden af opbrud. Ligesom larmen fra hans pickup, da den vred stilheden i stykker og farvede frostluften gullig med sin hostende udstødning, mens hans hånd vinkede ud af vinduet, og råbet „Goodbye Bjoern!“ hang knitrede i frostluften.

Lidt efter forsvandt bilen på de grusede veje, der førte hen mod den anden del af byen og det hus, han selv havde bygget den sommer for mange år siden, da han blev nødt til at vende hjem. Den sommer, der var så svanger med skæbne, at det først er nu, vi for alvor begynder at forstå, hvad det var for kræfter, vi slap løs, mens vi dansede gennem firsernes arktiske fest, sneblinde af ungdom. For mens vi dansede, blev løgnene spundet, intrigerne lagt og skyggen fordrevet til isen.

Da vi endelig forstod det, var det for sent.

Min kone er gået i seng, og jeg sætter mig ved bordet under vinduet og ryger mig en pibe tobak, mens jeg retter på bunken af de maskinskrevne ark, der ligger og hvisker til mig ved siden af min fars gamle frimærkealbum. Når jeg roder med arkene, kan jeg selv bestemme, hvor i mit livs tid og rum jeg vil være lige nu og her, og det har jeg haft brug for gennem de sidste to vintres mørke. Lige siden den iskolde aften, hvor Enoq kom forbi og syntes, han skulle fortælle, hvad han lige havde hørt ved et dødsleje.

Nu ligger bogen her på mit bord og venter på det sidste kapitel. Det kapitel, som ikke vil ud. Men når jeg rører ved ordene, forsvinder skyggen på isen i det mindste lidt, og jeg tænker, at det måske også er mening nok i sig selv.

Bag mig knirker døren, og jeg kan fornemme duften af Ida, der kommer svævende ind i rummets mørke og trækker en stol hen ved siden af min.

Hun lader en hånd glide ned over min nakke, mens hun blander sit blik med mit over arkene.

„Far,“ siger hun så, skutter sig i hættetrøjen, trækker benene op på stolen og lægger hånden på papirbunken, „hvornår fortæller du mig, hvad det er, du skriver på hele tiden? Jeg kan jo ikke selv læse det, når du skriver al ting på dansk.“

„Det er en lang historie, min lille dronning,“ mumler jeg, „fra en tid i mit liv, hvor du endnu var under køkkenmøddingen, som de siger i Grønland.“

„Men den handler om dig og Amaroq, gør den ikke? Om den gang I



mødtes?“ spørger hun og bladrer i arkene, der for hende bare er fyldt med uforståelige bogstavkombinationer.

Så holder hun titelbladet op mod mig og peger: „Rock and Oil?“ siger hun. „Er det titlen? Seriøst?“

„Det er jo bare en arbejdstitel,“ mumler jeg og roder med piben. „Jeg synes, den var ret god, da jeg fandt på den.“

„Er historien lige så lang som den arktiske nat?“ spørger hun.

„Som mange arktiske nætter,“ siger jeg.

„Så er det godt, vi har så mange af dem lige foran os,“ siger hun, „for så kan du jo bruge dem til at oversætte den for mig, mens mor er ude at rejse.“

„Det kan jeg slet ikke nå,“ siger jeg. „Det kommer til at tage alt for lang tid.“

„Nej“ siger hun. „Ikke på den måde. Du skal oversætte, samtidig med, at du læser den op. Vi tager bare et afsnit af gangen. Det er dit engelske vel godt nok til. Efter tyve år?“

Jeg lægger piben fra mig.

„Tror du nu, det er noget for en ung dame som dig? At spille sine forårsaftener med en gammel mand og hans gamle historie. Det holder du da ikke ud,“ siger jeg. „I din alder har man vel bedre ting at bruge livet til.“

Hendes øjne bliver mørke.

„Sommetider,“ siger hun så, „er det som om du kun ser din egen verden i mig og ikke min anden side.“

„Hvad mener du?“ mumler jeg og roder med en tændstik.

„Jeg er lige så meget inuk, far, som jeg er hvid,“ siger hun og fanger mit blik igen. „Og det er jeg faktisk ret stolt af.“

„Og?“ spørger jeg.

„Tror du så ikke, jeg kan sidde stille i vinternætterne og høre de gamle fortælle? Som om det ikke er en af vores bedste traditioner.“

„Undskyld,“ mumler jeg, „måske var det også bare en måde at advare dig på. Det er jo ikke sikkert, du vil bryde dig om, hvad du hører.“

„Jeg er 18 år nu, far,“ siger hun og stryger mig over håret igen. „Jeg er gammel nok til at høre din historie. Lige meget hvad du har rendt rundt og lavet, før jeg dukkede op fra den der køkkenmødding.“

Nu smiler hun igen.

„Ok,“ siger jeg, „men der er en betingelse.“

Hun nikker.

„At du ikke stiller nogen spørgsmål til historien, før jeg er færdig.“

Hun trækker på skuldrene.

*„Hvorfor skulle jeg det,“ siger hun, „Jeg vil jo bare lytte.“*

*Jeg tager manuskriptet og tænker mit.*

*Udenfor er de sidste skyer trukket væk, og himlen står stille i sin blåsorte bue over os.*

*Sneens krystaller blinker til månen.*

*Stilheden er uendelig.*

*Så begynder jeg at læse.*

## KAPITEL 2

### *Rock and Oil*

### *Nuuk, Grønland, 1982*

Selv om der var gået to år, siden min grønlandske ven fra tiden på Journalisthøjskolen i Århus, Svend, havde ringet og fået mig til at flytte til Nuuk for at hjælpe med kampen mod EF-medlemskabet, var det først på en snefygende dag i april 1982, jeg rigtig mødte Amaroq. Han kom gående op ad Skibshavnsvejen i Nuuk sammen med den grønlandske præsident for den fælles organisation af Inuit i Alaska, Canada og Grønland, ICC, og vi opdagede først hinanden, da vi var lige ved at støde parkahæterne sammen.

Præsidenten introducerede mig for ham, der dengang var en ung inuk med store, mørke øjenbryn og en smal mund med en filtercigarettosende ud i kulden.

Han hev smøgen ned på sneen og trampede den død med sælskindskamikken. Så stak han hånden frem og rystede min.

„Nå, sådan ser bjørnen fra Danmark ud,“ sagde han og så op ad min store krop mod fuldskægget og det pjuskede hår. „Jeg har læst din rapport fra mødet i Den Internationale Hvalfangstkommission. Godt arbejde. Jeg har villet snakke med dig længe.“

„Og du er ulven fra Alaska,“ sagde jeg, „som jeg har hørt så meget om.“

„Du ved, hvad mit navn betyder,“ sagde han, „ikke nogen dårlig begyndelse.“

Jeg nikkede, mens mine tanker fløj tilbage til den sollyse sommer i 1980, hvor jeg havde set ham første gang, uden at han formentlig havde opdaget min eksistens. Det var den gang, de havde dannet organisationen Inuit Circumpolar Conference, ICC, en fælles arktisk organisation af de folk, alle andre kaldte eskimoer. Selv kaldte de sig inuit. Organisationen fik sine vedtægter på et stort møde i den gamle gymnastiksal i Grønlands hovedstad, Nuuk. Der blev salen så fyldt med stammefrænder fra Alaska, Canada og Grønland i et summende gensyn mellem de slægter, den hvide mands grænser i den arktiske verden ellers havde holdt adskilt i århundreder.

Amaroq sad ved hovedbordet. Jeg var nede bagved mellem alle de andre observatører, indtil de besluttede at smide alle hvide ud fra mødet.

Nogen havde åbenbart fået sporet sig frem til, at der skulle være agenter fra det canadiske politi mellem observatørerne. De vidste bare ikke hvem. Så de sendte alle os med den mistænkelige hudfarve ud af salen. Men de glemte at tage hovedtelefonerne til tolkeanlægget fra os, så vi satte os ude i garderoben med dem på og lyttede med på det hele. Da de opdagede det og tog hovedtelefonerne også, var vi et par stykker, der flyttede ud på fjeldsiden under de åbne vinduer. Der sad vi så i solen og lyttede til stemmerne, sangen og trommerne inde fra salen, mens fjorden spredte sit isblå vand ud foran os, og fjeldene forsvandt i skyerne.

Der duftede af mos og salt, af hav og vind. Og midt i det var vi så alligevel med til det hele og hørte vinduet åbne for alle deres drømme om nye tider, hvor de genfundne inuitfrænder sammen skulle ændre historien, standse undertrykkelsen og vinde selvstændigheden tilbage. For nu var tiden kommet, hvor de endelig ville få styrke nok til at stå op imod kolonimagterne, styre olieselskaberne, stoppe fredningsfanatikerne og genvinde inuits årtusinde gamle kulturelle stolthed.

Himlen var grænsen, og trommerne sang.

Det hele blev afbrudt, da Enoq landede i Nuuk lufthavn sammen med Willy i deres lejede amerikanske jettfly og brød uindbudt ind i salen, mens han stammende brølede, om det her var en samling af kapitalistiske lakajer eller kristne fascister, siden de ikke havde budt ham og Willy med.

Var det mon, fordi de ikke turde være rigtige inuit og give det hvide samfund fingeren? Havde de ikke fået en forpulet dansker til at udarbejde alle organisationens vedtægter? Hvornår fanden lærte de ikke at stole på de hvide svin?

Da han var færdig med at råbe, fik de ham anbragt ved bordet, og det hele faldt til ro igen.

Indtil aftenens fester, hvor de røg det græs, de alaskanske frænder havde lagt i kamikkernes bund, inden de rejste hjemmefra. Så dansede de, sang og elskede, mens jeg stadig gik rundt udenfor som den ubudne tilskuer til et globryllup.

Men det var også der, jeg mødte Rose for første gang. Hun kom ud i en pause og så mig sidde alene på en sten under vinduet. Skinnende var hun, og rund som en nyudsprungne blomme, mens hun kom hen mod mig med den arktiske sol svømmende i det lange hår.

Hun spurgte, hvad jeg lavede i Grønland. Den forklaring, jeg gav hende, var ikke bedre end dem, jeg med jævne mellemrum forsøgte at tilfredsstille mig selv med, men den var rundet af skam over kolonitiden og fyldt med ønsker om solidaritet og frihed. Måske ikke særlig originalt, men det var den bedste, jeg havde.

Så sad vi en stund i solen og så ud over fjorden, hvor en familie af pukkelhvaler dovent pustede sig frem gennem den blå overflade. Hun sagde, de arktiske hvaler var deres, men at verden udenfor forsøgte at stjæle dem, gøre dem til museumsgenstande og ødelægge den kultur, der var hele hendes samfunds hjerteblood. Det ville hun kæmpe imod. Hun gik ind til mødet igen, mens jeg sad tilbage med en mærkelig følelse af skyld. Og begær.

Amaroq blev ved hovedbordet inde i salen, indtil han var blevet vicepræsident for organisationen. Den grønlandske kandidat blev præsident. Han var en af dem, jeg var blevet venner med igennem de to år, jeg havde boet i byen. Allerede året efter hyrede han mig som ICC's observatør ved Den Internationale Hvalfangstkommissions møder. Det var min rapport derfra, Amaroq havde læst.

Grunden til, jeg selv gik på Skibshavnsvejen den dag, var, at jeg var på vej til et møde med landsstyremedlemmet for erhverv.

Efter der var indført hjemmestyre i Grønland i 1979, hed den lokale regering Landsstyret, og en minister i den regering hed et landsstyremedlem. Medlemmet for erhverv havde ikke deltaget i ICC's møder den sommer i 1980. For ham hørte trommedans og frænderomantik fortiden til. Desuden havde han det ikke så godt med at tale engelsk. Så da det blev mig for koldt og ensomt at sidde under mødevinduerne, sejlede jeg ud på fjorden med ham i stedet for. Så snakkede vi om selvstændighed og kvinder, løste kryds og tværs og planlagde en tre-fire revolutioner, mens båden skar gennem det spejlblanke vand.

Efter det havde han givet mig velbetalte opgaver ind imellem.

Nu ville han have et taleudkast om EF til hans partis årsmøde.

Det var det, han ville tale med mig om.

Da Amaroq hørte, hvem det var, jeg var på vej hen til, trak hans øjenbryn sig sammen til en lang, sort stribe.

„Kender du ham,“ spurgte han, „godt?“

Jeg nikkede.

„Ok,“ sagde han så og så mig direkte i øjnene. „Så har jeg brug for dig.“

Jeg nikkede igen.

„Jeg har en ide, jeg gerne vil have, du hører. Er du fri i aften?“

Jeg nikkede for tredje gang.

„Godt,“ sagde han. „Jeg bestiller bord på restaurant Godthåb.“

Jeg sagde, det lød fint.

„Wolly Bully,“ grinede han. „Min omgang. Klokkeren 7. Let's rock.“

Så forsvandt de ind i snefoget med røgen dampende ud af hætterne.

### KAPITEL 3

## *Nuuk, Grønland, 1982*

Udefra lignede restauranten det, den oprindeligt havde været, en håndværkerbarak. Indenfor lignede den en parodi på en asiatisk natklub. Mørkerøde silketapeter med påtrykte lotusblom-

ster bag træbordene. I den bagerste ende lå baren. Der nede hang et par tunge drenge med raflebægere, og ved to af bordene sad der gæster og ventede på maden. Ellers var der tomt. Så jeg fandt bare bordet, han havde bestilt, og satte mig til at studere menukortet, mens jeg bestilte en øl. Der var rationering på al spiritus. En øl kostede et af de 72 mærker, man fik om måneden. Tilrejsende gæster fik et ark ved ankomsten. Amaroq kom ind fra garderoben, og jeg håbede, han havde sit ark i nogenlunde behold.

Da jeg spurgte, smilede han bare og viste mig to ark fra lommen.

„Alt kan købes,“ sagde han, „og vi er brødrene med pengene.“ Jeg forstod det ikke.

„I ICC,“ grinede han, „siger vi, at grønlænderne er brødrene med den politiske magt, vi er brødrene med pengene, og canadierne er brødrene uden nogen af delene. Canadierne kan ikke lide den joke.“

Håret svingede om hovedet på ham, når han lo. Han bestilte en Carlsberg og klagede over, at man ikke kunne få Budweiser i det her land. Lidt efter valgte han en rensdyrbøf med pommes frites. Jeg tog rødfisk.

Mens vi ventede på maden, kom et selskab på fire piger ind og så ud over lokalet med røntgenøjne. En af dem kom hen og gav Amaroq et knus. Han præsenterede mig for hende.

„Bola,“ sagde han, „har været på udveksling hjemme i Barrow i et år. Så noget er der da kommet ud af ICC.“

Hun sagde noget til ham på inupiaq. Det lød som en mærkelig udgave af grønlandsk. Så lo hun og trykkede mig i hånden, inden hun forsvandt hen til pigernes bord.

Det næste selskab, der kom ind, bestod af tre jakkesætklædte europæere. Jeg genkendte direktøren for det grønlandske hjemmestyres kontor i København. Han var lille og slank med et søgende blik, der hele tiden skiftede fokus. Den anden var det danske energiministeriums chef for råstofferne i Grønland, en tyk, skægget type med slipset hængende løst om den svedende hals. Jeg havde mødt dem begge to i forbindelse med en opgave på Journalisthøjskolen, som jeg lavede sammen med Svend, dengang der stadig var et dansk ministerium for Grønland, og

de begge to arbejdede der. Den tredje kendte jeg ikke. De nikkede, da de gik forbi, sagde noget til deres gæst på engelsk og satte kursen direkte mod baren.

Amaroq bestilte nye øl. Larmen og varmen steg, efterhånden som alle pladserne blev fyldte, og mængden ved baren blev større. Der var ingen, der længere kunne høre, hvad nabobordet talte om.

Så lænede han sig lidt frem og fikserede mig under de sorte øjenbryn.

„Ved du noget om Alaska?“ spurgte han.

„USA købte det fra Rusland i 1867,“ sagde jeg, „og gjorde det til en amerikansk stat.“

„Det var ikke det, jeg mente,“ sagde han. „Ved du noget om olien, rørledningen, landrettighederne, os?“

„Ikke ret meget,“ sagde jeg, „men jeg har hørt, I har tjent en bunke dollars på olien.“

„Ikke på olien,“ sagde han, „på det, der fulgte med.“

Jeg må have set spørgende ud.

„Servicekontrakter,“ sagde han. „Servicekontrakter og retten til lokalplanlægning. Kombinér det, og du rammer guld.“

En række udenlandske musikere dukkede op på scenen bag os.

„Da de fandt olien i Prudhoe Bay oppe i det nordligste Alaska, havde de ingen aftaler med os om landrettigheder. Og det var vores jagtmarker, de var på. De skulle have olien ned til resten af USA, så de havde brug for en rørledning gennem hele Alaska. Oliekrisen gjorde dem desperate, og vi stoppede hele tiden processen ved at true med at anlægge retssager mod alt, hvad de foretog sig på de områder, hvor vi boede og jagede. Det ville have opsættende virkning, og det kunne de ikke vente på. Så valgte de at forhandle i stedet. Det endte med, at vi inuit fik både erstatning for det land, de brugte, og selvstyre i hele den nordlige del af staten. De fik så deres olieledning til gengæld. Nu har vi vores eget investeringsselskab og vores egen lokalregering. Det var Enoq, der stod bag den strategi. Ham er der ingen, der kan styre.“

Han lo for sig selv og drak øl af flasken.

„Hey mand,“ sagde han, „da de startede olieboringerne og

byggede rørledningen, blev Alaska til det rene Klondyke. Der kom tusinder af arbejdere udefra, og de brugte penge som skidt. Der var en masse mennesker, der tjente en masse penge rigtig hurtigt. Anchorage voksede til det dobbelte på no time. Der blev bygget hoteller, barer, horehuse og kirker overalt. Men da røret var færdigt, forsvandt de alle sammen igen, og langt de fleste derhjemme havde brugt alle deres nye penge på ingenting. Men ikke os. Vi investerede i stedet for. Både politisk og økonomisk. Det er derfor, vi kan finansiere ICC i dag.“

Jeg fik fat i en tjener og bestilte grønlandsk kaffe til os begge to. Den var fyldt med spiritus og flødeskum og krævede en bunke af hans rationeringsmærker.

„Hør her,“ sagde Amaroq stille, „alt det der med fælles sprog, kultur og identitet er fint nok. Det er også ok, at Bola kan komme på udveksling i Barrow, og nogen af vores folk kan komme her. Men efter min mening bør ICC gå ind i forretningsverdenen. Det er der, den virkelige styrke ligger. Det er fint at synge og tromme sammen. Men vi kan meget mere end det. Det er der bare ikke rigtig nogen, der forstår i det her land. Det er, som om inuit her aldrig har været inde i den verden. Grønlandske præster og lærere er der nok af, men det er stadigvæk danskerne, der sidder på alle forretningerne. Og ved du hvorfor?“

Jeg rystede på hovedet.

„Fordi det er den virkelige vej til magten. Den eneste rigtige nøgle til uafhængighed. Og den vil danskerne rigtig gerne beholde, også selv om de har givet grønlænderne hjemmestyre.“

Jeg kunne mærke spiritussen begynde at tynde lidt inde bag øjenlågene. Musikerne var ved at varme instrumenterne op, og om lidt ville hele lokalet være spundet ind i larmende lyd og sydende dans. De blev ved med at lukke folk ind, og luften var tyk af røg, sved og lyst.

Bagude i lokalet kunne jeg se de tre herrer med slipsene råbe til hinanden over et bord fyldt med mad og vin. De fleste andre gæster drak øl. Der var tilsyneladende rationeringsmærker nok i byen den dag. Amaroq havde fået øjenkontakt med Bola og skålede med hende gennem røgtågerne.

„Det, vi gjorde,“ sagde han, da hans opmærksomhed vendte tilbage, „var at bruge den politiske magt, vi havde fået, til at



tvinge olieselskaberne til at købe ind gennem det investerings-selskab, vi havde oprettet. Hvis de skulle have lavet veje, hvis de skulle bygge arbejdslejre, hvis de skulle have lufthavne eller lagerfaciliteter, hvis de skulle serviceres med kantiner, rengøring og så videre, så måtte de købe det hos os. Hos vores investerings-selskab. Hvis de protesterede, brugte vi lokalplanlægningen til at blokere deres planer. Det virkede.“

„Har I virkelig virksomheder, der kan alt det?“ spurgte jeg og gned øjnene.

„Selvfølgelig har vi ikke det,“ sagde han. „Dem køber vi syd-fra. Men det er os, der styrer dem, og os, der scorer kassen.“

„Du sagde, du havde en ide?“ sagde jeg, netop som orkesteret satte i gang, og lyden steg til en næsten uigennemtrængelig mur.

Han nikkede og pegede forsigtigt over mod bordet med slip-semændene.

„Ved du, hvad de har gang i?“ spurgte han.

Jeg rystede på hovedet.

„Men det gør jeg,“ sagde han. „De er ved at aftale betingel-serne for tilladelsen til olieboringerne på østkysten. Dem har du vel hørt om?“

Det havde jeg. For første gang siden de mislykkede prøvebo-ringer ud for Grønlands vestkyst i tresserne var der optimisme på råstofområdet igen. Seismiske undersøgelser havde spottet en lovende geologisk struktur i et område, der hed Jamesonland på den grønlandske østkyst. En af grundene til, jeg kendte til det, var, at Jamesonland desværre lå inde i den gigantiske na-tionalpark, man havde omdannet den mennesketomme del af det nordøstlige Grønland til, dengang man troede, det kunne være lige meget. Nu havde oliejakten i nationalparken ført til en række protester og offentlige skrivelser mod planerne. Men de var blevet slået ihjel af det grønlandske hjemmestyres øver-ste politiker, landsstyreformanden, da han erklærede, at fordi et område var fyldt med moskuslort, skulle det ikke bremse hele Grønlands økonomiske fremtid. Moskusokserne måtte finde et andet sted at skide. Så havde man udbudt det i koncession. Mere vidste jeg ikke.

„Er du klar over, hvor meget infrastruktur, der skal bygges, før de overhovedet kan komme i gang derovre? Og hvor meget

service de får brug for undervejs?“ råbte han ind mod mit øre, mens musikken drønedes løs.

Jeg rystede på hovedet.

„Men det er dine landsmænd, der sidder derovre,“ sagde han, „og lige nu er de ved at sikre, at alle de ordrer går til danske firmaer.“

„Det er vel også bedre, end at det går til udlandet,“ mumlede jeg, mens jeg kiggede over mod bordet. De havde fået en flaske whisky ind sammen med kaffen. Hjemmestyredirektøren talte intenst til udlændingen, der havde løsnet sit slips ligesom chefen for Råstofforvaltningen.

Bola kom hen og lagde sin hånd på Amaroqs nakke.

Han rejste sig og klappede mig på skulderen.

„Befri din fantasi,“ sagde han.

Så gik han ud for at danse.

#### KAPITEL 4

### *Nuuk, Grønland, 1982*

Da Svend havde ringet til Århus en varm sommerdag og spurgt, om jeg ikke kunne komme til Nuuk og hjælpe med kampagnen mod Grønlands medlemskab af EF, havde det været som et eventyr, der kaldte. Jeg havde siddet ved skrivemaskinen med en ufærdig artikel om atomkraft, jeg desværre havde solgt til et fagblad, før jeg havde skrevet den. Stirret tomt ud over den lille lejlighed med de maledede ølkasser, madrasserne på gulvet og plakaten af Che på væggen. Og pludselig havde telefonen så løftet mig ud af det hele, op i det arktiske rige. Min kæreste gennem de sidste to år, Kirsten, var for længst gået over på hospitalet, hvor hun arbejdede i laboratoriet, mens hun drømte om børn og møbler fra IKEA. Selv drømte jeg om revolutioner og rockkoncerter og hvad som helst, der kunne trække benene væk under min verden som arbejdsløs journalist i den danske provins.

Det tog mig en hel nat at overbevise hende om, at det var

bedst for os begge to, hvis jeg rejste. At jeg bare skulle være væk en kort tid for at skaffe de penge, vi skulle bruge til at realisere hendes drømme. At jeg elskede hende for evigt og aldrig ville tænke på andet end hende og vores fælles fremtid, selv om jeg var tusinder af kilometer borte.

Til sidst inviterede jeg hende til at komme på besøg, mens jeg var der. Det og et godt knald gjorde udfaldet. Efter orgasmen sank hun tilbage i sengen og sagde, at hvis det var så vigtigt for mig, så syntes hun, jeg skulle gøre det. Lidt efter mumlede hun noget om et isbjerg. Det lød, som om hun talte i søvne.

Jeg bestilte billetten næste morgen og rejste dagen efter.

Svend hentede mig i Nuuks lufthavn. Rundt om mig summede det af liv. Bortset fra mig kendte de åbenbart alle sammen hinanden, og det var umuligt at finde ud af, hvem der sagde goddag, og hvem, der sagde farvel.

Jeg fik kufferten af transportbåndet. Båndoptageren og skrivemaskinen havde jeg i tasken over skulderen, og jeg var allerede i gang med at spekulere på, om jeg kunne sælge en historie om de grønlandske lufthavne til Transportbladet.

Så kørte vi i taxa ned over fjeldsiden og langs med den ufattelige fjord ind til centrum. Derinde blomstrede byen op som et maleri af farvede træhuse i et stenlandskab. Mellem træhusene var der hamret en række store betonblokke op. De stod midt i byen som bunkers ved Vesterhavet og så lige så utilpassede ud.

Svend boede i den største, som lå på tværs af alle de andre og hed Blok P. Senere fandt jeg ud af, at den gik under navnet Dødens Blok. Ikke fordi den var så uendelig grim og kedelig, men fordi en mand i beruset fortvivlelse havde skudt hele sin familie ned i en af lejlighederne året før. Inden han hoppede ud ad vinduet.

Der flyttede jeg så ind i et værelse i den lejlighed, Svend havde fået, da han var blevet ansat af den lokale avis. Dengang han havde forladt Århus og vores fælles ture gennem barerne, festugerne, demonstrationerne og rockkoncerternes studenterliv og var rejst tilbage til det land, han kom fra.

Jeg boede der stadigvæk.

Der var gået to måneder, siden vi vandt afstemningen om EF, og kampagnens tid var forbi. Det samme var så min løn. Så slog jeg mig på løst arbejde igen. Jeg havde fået venner nok til, at der hele tiden var små opgaver her og der. Ind imellem solgte jeg også historier til de danske aviser og tidsskrifter. Der var ikke den samme interesse mere som op til folkeafstemningen om EF, men lidt eksotisk var Grønland jo altid. ICC solgte også ind imellem. Men det var bedst, hvis der var nogle flere, der gik amok af indespærringerne i blokkene og deres postkoloniserede liv og skød sig selv, vennerne eller familien. Det var en sikker sælger i de danske aviser.

Allerede den anden uge, jeg havde været der, havde en frodig dame ved navn Arnaq nappet mig med hjem efter en natlig drukture i byen. Jeg havde aldrig før oplevet, at kvinderne selv tog for sig af retterne på den måde. Senere fandt jeg ud af, at det var en af deres interne fornøjelser at kappes om, hvem der først fik lagt de nytilkomne mænd ned. Vi var som frisk kød på det åbne marked ved den gamle havn, hvor de små joller kom ind med daggryets nyfangede sæler og rensdyr, fugle og fisk og falbød dem dampende af friskhed.

I min rus havde jeg opfattet det, som om jeg var enormt attraktiv.

De moralske tømmermænd om morgenen var langt mindre, end jeg havde forventet. Måske fordi hun ikke havde nogen, og det var, som om vi bare havde leget lidt. Ligesom de grønlandske børn på de snedækte hustage om natten. Ikke mere, ikke mindre.

Senere blev hun overhalet af et par andre, og jeg følte virkelig, at jeg var endt i eventyrets land.

Så selvfølgelig skulle det gå galt, da Kirsten endelig kom på besøg.

For at fejre besøget havde jeg bestilt bord på Godthåb og inviteret Svend. Jeg satte mig overfor hende, så hun fik Svend til bords. Det gik fint, indtil aftenen blev tung, musikken begyndte at spille, og Arnaq kom ind fra døren bag mig. Hun troede, Kirsten var sammen med Svend. Så hun gik direkte hen og lagde armene om min hals, så brysterne bølgede ind i min nakke, kysede mig på øret og sagde, vi skulle danse.

Da vi var tilbage i Dødens Blok, fortalte Kirsten mig, at jeg var et udsøgt svin, men at hun i virkeligheden heller aldrig havde stolet en skid på mig. Jeg var som alle de andre idioter, hendes far også havde advaret imod.

Da jeg prøvede at sige, at kvinderne her selv fangede deres mænd, og jeg bare havde været som en flue i et edderkoppe-spind, blev det hele værre. Så fed en løgn skulle jeg i hvert fald ikke stikke hende. Sådan var kvinder ikke, og det var fuldstændig utroligt, at jeg kunne synke så dybt, at jeg oven i købet prøvede at skyde skylden over på damen. Hun syntes, jeg var ækel.

Det lykkedes hende at skaffe en billet hjem i lufthavnen om morgenen. Selv havde jeg så ikke noget hjem mere ud over værelset i Dødens Blok. Af en eller anden grund kunne jeg ikke klare at se Arnaq i lang tid efter.

Nu sås vi engang imellem, når hun ikke havde fundet nyere kød på markedet.

Derfor var jeg taget hen til hendes lejlighed, da Amaroq havde forladt restauranten, og hun havde modtaget mig med sin utrolige, søvndrukne venlighed og bløde favn. Så dræbte vi ensomheden sammen den nat. Alligevel var jeg vågnet med en trang til flugt, hun aldrig havde fortjent.

Nu stod jeg udenfor hendes opgang, hvor to store ravne sad og glødede sort mod den hvide sne, mens de hev i et stykke fiskskind.

Jeg trak min sælskindsjakke op om nakken og tog stien ned over fjeldsiden mod den indre bydel. Der var masser af sne. Jeg gled et par gange og var ved at miste balancen til stor glæde for en flok unger i store jakker og gummistøvler, der stod og spiste slik for enden af stien.

Ved torvet havde de netop færdiggjort en blå træbygning, opført af det danske rejsebureau Vejle Rejser. Mens byggeriet stod på, havde der været et plankeværk rundt om byggepladsen med en reklame for rejsebureauet øverst. Nedenunder havde en eller anden plantet en række store røde bogstaver: „Brug Vejle Rejser – Rejs Hjem!“ stod der. Jeg var en af de danskere, der ikke havde forstået budskabet.

Nu lå ICC's kontorer i bygningen sammen med rejsebureauet, men der var ingen lys i vinduerne. Lidt længere henne i tor-

vets anden ende holdt Brugsen til i sort og gult, overfor det røde posthus. På hjørnet stod bumserne, drak bajere, røg og legede med hundehvalpe. De råbte efter mig og mine rationeringsmærker.

Jeg krydsede Skibshavnsvejen, der løb som en rygsøjle gennem hele byen fra kolonistedets anløb i bugten, hen over fjeldkammen og ned til den store industrihavn på den anden side af næsset. Den havn var blevet bygget, da byen virkelig begyndte at ekspandere tilbage i 50'erne. Dengang danskerne lavede en ny politik for Grønland, der tømte de små bygder langs kysten for alle offentlige institutioner. Så flygtede beboerne ganske som planlagt til de få større byer, man havde besluttet skulle overleve. Det var dem, betonblokkene var beregnet til. Det var vel nærmest en fejl, at sådan en som Svend også var endt der.

Men der var rindende vand, træk og slip og varme i blokkenes rør.

Det nød jeg godt af, inden jeg gik ned til landsstyremedlemmet.

## KAPITEL 5

### *Nuuk, Grønland, 1982*

Den bygning, hvor hjemmestyret holdt til, var for en sikkerheds skyld blevet bygget sammen med politistationen og rigsombudet. Den danske regerings sidste bastioner i landet. Resten af det grå og røde kontorhus med lange, smalle bygninger var nu besat af den grønlandske administration. Og siden indførelsen af hjemmestyret i 1979 var den vokset med samme takt som karse i vat.

Landsstyreområdet for erhverv holdt til i den brede midtergang mellem de to hovedbygninger.

Hvis man kiggede ud ad vinduerne, kunne man se politiets schæferhunde spankulere rundt i sneen bag trådnettet i gården udenfor og snuse til hinandens lort.

Det var præcis, hvad sekretæren, Isak, sad og gjorde i lands-

styremedlemmets forkontor. Han drejede sig, da jeg kom ind, og pegede på stolen overfor. Landstyremedlemmet var til møde oppe hos formanden. Han kom om lidt. Ville jeg have noget kaffe?

Det ville jeg gerne.

Der lå nogle papirer med Råstofforvaltningens logo i indbakken på Isaks bord.

Råstofforvaltningen var den offentlige instans, der styrede alle tilladelser til olie og mineraludvikling i Grønland, og den lå i Energiministeriet i Danmark.

Når Råstofforvaltningens folk var færdige med forhandlingerne med olieselskaberne om betingelserne for deres aktiviteter i Grønland, fik Fællesrådet resultatet til godkendelse. Det var et råd med lige mange danske og grønlandske parlamentarikere. De grønlandske politikere i rådet havde vetoret. Mere indflydelse havde hjemmestyreordningen ikke givet dem på det område

Papiret på Isaks bord var en indstilling fra Råstofforvaltningen om, hvem der skulle have retten til at lede efter olie på Jamesonland, og landsstyremedlemmet var et af de grønlandske medlemmer af Fællesrådet.

Jeg snuppede papiret, mens Isak hentede kaffen, og skimmede det, inden jeg lagde det tilbage ved lyden af hans sko på gangen. Det så ud, som om administrationen anbefalede, at et amerikansk firma ved navn Atlantic Richfield skulle have retten til olien derovre. Meget mere nåede jeg ikke at læse. Bortset fra det røde stempel med „Fortroligt“ oppe i hjørnet.

Isak kom ind sammen med landsstyremedlemmet og en af hans kolleger. Landsstyremedlemmet var tynd og løslemmet, med store briller over et par udstående ører og et kulsort, tæt-kæmmet hår. Hans kollega var lille og rund på alle måder. De vinkede mig med ind på kontoret og smed sig ned i lænestolene rundt om sofabordet, hev en pakke cigaretter frem fra en cigarkasse på bordet og fik ild på en smøg. Lidt efter rejste landsstyremedlemmet sig, gik hen til sit skrivebord og tog nogle papirer op. Da han stak dem til kollegaen, kunne jeg genkende mit taleudkast om EF. Landsstyremedlemmet gik om bag kollegaens ryg, bøjede sig ind over hans skulder og pegede på et eller an-

det i papiret. Så begyndte de at klukke af grin og snakke grønlandsk sammen.

Han tog papirerne igen, satte sig i stolen og så på mig.

„Det er en fin tale, du har skrevet,“ sagde han, mens latteren prikkede i øjenkrogene på ham.

Jeg ventede.

„Det er bare en skam, at det ikke er første maj endnu.“

De spruttede nærmest af grin hen over bordet.

„Du Bjørn,“ sagde han. „Det er årsmødet i partiet, vi skal til. Jeg skal aflægge beretning for de andre medlemmer. Jeg skal ikke til demonstration i Århus.“

Det prikkede under huden i mine kinder.

Jeg rakte ud efter papiret.

„Jeg laver det om,“ sagde jeg.

„Ja,“ sagde han, „fin ide.“

„Hvornår skal du bruge det?“ spurgte jeg.

„Tag det roligt,“ sagde han, „ikke før om et par timer.“

Så lo de videre, skoddede cigaretterne og begyndte at rejse sig.

„Jeg har noget andet,“ sagde jeg.

Han så op fra askebægeret og rynkede brynene mod mig.

„Ja?“ sagde han.

„Det er måske ikke så godt nu?“ sagde jeg og drejede hovedet svagt hen mod kollegaen.

„Vi skal op og spise,“ sagde han „gå med.“

Lidt efter sad vi i landsstyrets køkken sammen med landsstyreformanden, hans sekretær, kollegaen, to betjente, kogekonen og en hel masse blævrende spæk, sort sælkød og tørret fisk. Jeg lukkede øjnene, spiste og bekæmpede kvalmen med vand. De andre ænsede mig ikke.

Da jeg lidt senere sad alene sammen med landsstyremedlemmet og drak kaffe på hans kontor, fik jeg den samme følelse af ro i kroppen, som da vi sejlede i fjorden og gættede kryds og tværs.

Han sad ved skrivebordet og gennemgik bunken af papirer, som Isak havde lagt frem. Jeg havde for længst lært at vente og tie, indtil han var klar, så jeg sad bare i stolen overfor og kiggede på min tale. Det ville ikke være så vanskeligt at lave den om. Jeg



skulle bare hive begejstringen og harmen ud. Det kunne ordnes, inden eftermiddagen var forbi.

Han kiggede op fra bordet og spurgte, hvad det var, jeg ville. Selvfølgelig vidste han, hvem Amaroq var.

Uanset han ikke kom i de kredse, havde han helt styr på, hvad ICC lavede, og hvem organisationens ledere var. Han vidste også alt om organiseringen i Alaska, hvor inuit i området omkring byen Barrow havde opnået status og politisk magt som en slags kommune ved at blive registeret som et Borough, og at de også havde fået oprettet nogle investeringsselskaber. Og så vidste han lige som alle os andre, at de havde røven fuld af grønne dollars. På grund af olien og landrettighederne.

Så alt det kunne vi springe over.

Det, jeg skulle fortælle ham, var, hvordan de oppe i Barrow havde brugt deres investeringsselskab, der hed Arctic Slope Regional Corporation, til at byde på servicekontrakterne fra olieindustrien. Og bagefter tvunget olieselskaberne til at handle hos ASRC ved hjælp af den politiske magt over lokalplanlægningen, det gav at være registreret som et Borough. Samt at Amaroq, der sad både i ASRCs bestyrelse og i ledelsen af deres Borough, havde en ide.

En ide, der afhang af ham.

Det tog ikke ret lang tid. Så tændtes der et lille glimt i hans mørke øjne, og han skubbede papirerne på bordet helt væk. Udenfor gøede en politihund skingert.

„Du tager med ham til Alaska,“ sagde han. „Og finder ud af, om der er hold i det her. Jeg gider ikke flere skæve trommedanserideer.“

Så tav han igen og rodede i papirerne, indtil han fandt Råstofforvaltningens indstilling om Jamesonland frem.

„Råstofforvaltningen har lige aftalt betingelserne med et amerikansk oliefirma, der hedder Atlantic Richfield,“ sagde han. „De har skruet aftalen sådan sammen, at amerikanerne til gengæld for retten til olien skal købe grønlandske eller danske virksomheder til at etablere landingsbanen, bygge minebyen og servicere hele arbejdsprocessen derovre. Der er millioner i det. Til gengæld findes der bare ikke nogen grønlandske virksomheder, der kan løfte sådan en opgave. Det handler kun om

at sikre et bestemt dansk firma hele kagen. Men de blev nødt til at skrive det på den måde i aftalen, fordi der er kommet hjemmestyre.“

Så tog han aftalen op i hånden og rakte den til mig.

„Råstofforvaltningens chef kommer om lidt sammen med en repræsentant for Atlantic Richfield, for at fortælle mig om aftalen,“ sagde han. „Men den skal jo altså godkendes af Fællesrådet, før de kan komme i gang.“ Det sidste lød nærmest, som om han talte til sig selv.

Så gik han hen og åbnede døren til forkontoret. „Få Isak til at lave dig en kopi,“ sagde han. „Jeg antager, du forstår stemplet i hjørnet.“

Jeg nikkede.

„Få ham også til at lave en billet til dig til København. Derfra må Amaroq betale for resten. Jeg kan kun holde det her ude af cirkulation, hvis vi gør det på den måde. Og du holder din kæft om, hvad vi har gang i.“

Jeg nikkede igen.

„Også overfor de andre,“ sagde han.

„Hvem andre?“ spurgte jeg.

„Dem alle sammen,“ sagde han. „Også vores egne. Det her bliver mellem dig og mig og Amaroq. Indtil vi er sikre på, det holder.“

„Kan jeg så ikke sige, at jeg rejser for dig?“ spurgte jeg.

„Jo,“ sagde han og begyndte at småle, „du kan sige, at jeg gerne vil have en rapport om hvalfangstpolitikken i Alaska. Og at Amaroq vil have en derover, der kan fortælle om vores hvalfangst, så vi kan dyrke det helt store inuitfællesskab til næste møde i Den Internationale Hvalfangstkommission. Den vil de elske alle sammen.“

Han stod lidt og strøg sig over det glatte hår.

„Hvad venter du på?“ sagde han så og gik tilbage mod papirerne på bordet.